

világszínház

hogy ne folytathassák „erkölcstelen eszmeiségű” előadásait. Érthetetlen állszentség. A szomszédos vetkőző lányok unaloműző igyekezete nem erkölcstelen, Beckett, Livings és Mrožek viszont igen. Ő sem érti. Társulata a legrangosabb kísérleti színházat csinálta. Védnökeik - Vanessa Redgrave, Peter Sellers, és mások - az angol színházi szakma elismert nagyságai. Hiába minden. Az épület tulajdonosa kényszerítette a színházharát vendéglőst, hogy zárja ki a társulatot. Holnap játszanak utoljára.

Vagy talán mégsem? „Nem vagyok hajlandó harc nélkül feladni a terepet csak azért, mert egy arrogáns, hozzá nem értő tulajdonos azt hiszi, cenzúrázhatja törekvéseinket. Tudtommal az illető a társulat egyetlen előadását sem látta” mondja Berman. „Talán az a bajuk, hogy csak két és fél shillinget kérünk és legfeljebb ötvenen nézhetik előadásainkat?” Bizony meglehet, hogy ez a baj. A vetkőző bár vendégei legalább 10 shillinget fizetnek és előadás közben fogyasztanak is. Ott a tulajdonos részeseése jóval nagyobb.

Sajnálom ezt a parányi színházat. Szobaméretű helyiségben ülünk. A fal mentén körben egyetlen sor szék. Egyre jön a közönség. Mikor a székek elkelnek, egy színész és a rendező behoz két ölnyi gumipárnát. A későn érkezők már csak a padlóra ülhetnek. Játéktérnek mindössze háromszor három méter marad.

A negyvenperces előadás két egyfelvonásosból áll. A szerző (Howard Brenton) ismeretlen az itteni közönség előtt is. Mindkét darab a pop-art jegyében íródott. *A Fejek* (Heads) egy lányról szól, akinek egyik udvarlója „ép testen üres fej”, a másik pedig „vézna testen ép lélek”. A lány ráveszi őket, hogy fej-átültetésnek vessék alá magukat. Így az-tán kap egy ép testen ép lelket, a másik fickó pedig, aki komplett gyógy-pedagógiai esettől süllyedt, gyorsan kifelejtji az életéből.

A primitív történetet a színészek egy percig sem próbálták árnyaltan megjeleníteni. A figurák azonnali meghatározására törekedtek, úgy, ahogy az a képregényekben szokás. Ám a comicsok egyértelmű blödsége helyett itt valami vázlatos humoreszk született, a néző elfogadta ezt a sajátos „gyorsírással” írt jelenetet, a maga nyers, elnagyolt komikumával.

Ugyanez az abszolút egyértelműség jellemezte *A vézna Spew neveltetését*

(*The Education of Skinny Spew*) is. Ez a darab pár hevenyészett vonallal rajzolta meg egy komisz kölyök életútját attól kezdve, hogy már születésekor megrúgja az anyját, egészen addig, amíg tengerbe fojtja a szüleit. A színészek a gyorsan váltó, térben és időben sokat mozgó történetet ugyanolyan eszközökkel játszották el, mint a gyerekek, ami-kor papást-mamást játszanak.

Ez a pop-art játék három hete megy. A következő bemutató Beckett *Három beszélgetés Georges Duthuittal* című egyfelvonásosa lett volna, ha nem jön közbe a talányos betiltás.

Esti darabomat Shaw *The Apple Cart* / *Játék a Szénásszekernek fordították* magyarrá. A Thames partján a Mermaid (Sellő) Theatre játssza. Ma úgy látszik másodszor is olyan színházba kerültem, melyet eredetileg valami más célra építettek. A Mermaid egykor hatalmas, téglalap alakú raktár volt, csak ahogy a londoni kikötő és a dokkok mind keletebbre szorultak, alakították át színházzá. (Lehet, hogy egyszer a pesti Dimitrov tér melletti közraktárból is színház lesz?)

Shaw kezd kikerülni az írók rettegett imparfai korszakából. Londonban most egyszerre három színházban is játszanak Shaw-darabot.

A Szénásszeker nálunk sohasem számított népszerűnek. Első felvonása, melyben az angol kormány rá akarja bírni Magnus királyt, hogy csupán névleg uralkodjon, a politikai szatíra mű-fajába tartozik. A politikai intézmények, a parlamenti folyosók és miniszteri intrikák világa úgy látszik ma sem lehet nagyon különböző, mert az angol közönség jól szórakozik rajta. Igaz, egyes darabbeli miniszterek és miniszternők kísértetiesen hasonlítanak a Wilson-kabinet tagjaira.

A második felvonás váratlanul a király barátnőjének hálószobájába viszi a nézőt. Ennek a közjátéknak a darab vonalához már eredetileg sem volt sok köze. A rendező, Donald McWhinnie a hagyománnyal ellentétben egy néger színésznővel, Carmen Munroval játszatta a barátnőt. Sajnos ezzel a választással nemcsak a hagyománnyal, hanem a darab szövegével is ellentétbe került. A szerető a darab szerint csupán plátói partner, míg a csudaszép, csupasex néger színésznőről nehezen képzelhető el, hogy a király csupán a lelkét kíváná.

A harmadik felvonás megint új darab, ezúttal kabarétréfa. Az amerikai nagy-követ kormánya nevében perszónalúniót

KÖRÖSPATAKI KISS SÁNDOR

Élmények hullámvölgyben

Színházi napló Londonból (II. rész)

Színház ebédidőben. Ez is londoni specialitás. Néhány éve támadt valakinek az az ötlete, hogy az avantgarde kísérleti előadásokat ebédszünetben kéne tar-tani, még hozzá népszerű vendéglőkben. Az ötlet telitalálatnak bizonyult. Igaz, eleinte ismert nevű írók is hozzájárultak egyfelvonásosaikkal az új színházi forma megkedveltetéséhez. 1968-ban nagy fel-tűnést keltett John Arden: *Jonatán lovag igaz története* című szimbolikus politikai sztriptíze, melyben a lovag Angliát, a hatalmas természetű fekete nő pedig az ország lehetőségeit jelképezte. Azóta a délidőben játszó kísérleti színházak teljes polgárjogot nyertek a közönség előtt. Korábban a kutya sem ugatott utánuk. Amióta az új angol szerzőket Beckett-tel, Stopparddal és más ismert írókkal áru-kapcsolásban játsszák, a kritika is rend-szeresen figyel rájuk, sőt a jobb társulatok az Arts Counciltől állami szubvenciót is kapnak.

Ed Berman, a Zöld Banán vendéglő-ben működő Ambiance színházi klub vezetője most mégis lógó orral fogad. Az Ambiance a Sohóban működik, körös-körül háromműszakos sztriptízbárok invitálják az embert. Nem akarom elhinni neki, hogy a vendéglős a háztulajdonos utasítására felmondott társulatának,

ajánl Angliának, úgy, hogy Magnus az egyesült birodalom császára legyen. Az első felvonás finom politikai pikantériájához képest a játék most nyers viccbe fordul. Az amerikai követet alakító Patrick Tull megleveníti mindazt az ellenszenves vonást, amit Angliában az amerikaiaknak tulajdonítanak. A követ harsány közönségessége és barátságos pöf-feszkedése, nagy nevetést vált ki. A shawi hagyományokhoz híven a darab végén a mondanivalót is elmondják: Angliában nem a király, de nem is a kormány, hanem a monopóliumok irányítanak.

Ennek a meglehetősen összevissza estének valami egységet, a Magnus királyt alakító John Neville finom arisztokratikus játéka adott. Ez a csupa ideg, keskeny arcú, tipikusan angol színész nem-csak a megjelenésével, hanem fölényes játékintelligenciájával is elbűvölte a közönséget. Az ő bravúrja, hogy az elő-adás nem esett teljesen szét, három egy-felvonásosra.

Amikor megérkeztem, a program összeállítását úgy kértem, hogy elsősorban az új angol darabokról tudjak majd képet alkotni. Ennél nehezebbet nem kérhettem volna. Londonban a műsor több mint nyolcvan százaléka új angol darab, tehát mindenképpen erősen válogatnom kellett. Shaw-tól eltekintve az egyetlen klasszikus előadás Shakespeare *Felsült szerelmese*. Egész Londonban két külföldi darab látható: Albee *Tiny Alice-ja*, melyről már beszámoltam és a *Ványa bácsi*, Paul Scofielddel a címszerepben.

A több tucat igénytelen vagy igényes, szórakoztató musicalt könnyű volt át-lépni. De amikor megláttam, hogy Peter Shaffer *A shrivingsi csata* (The Battle of Shrivings) című darabját a Shakespeare társulat volt igazgatójának, Peter Hall-nak a rendezésében, John Gielgud f őszereplésével játsszák, honnan tudhattam volna, hogy csalódás vár rám. Valahol még azt is olvastam, hogy Shaffer egy híres békeharcost írt meg. Komoly, érdekes darabra számítottam. És mit kaptam?

John Gielgud valóban békeharcost alakít. Méghozzá idealistát, az erőszakmentes pacifizmus apostolát. Gótikus kastélyában éldegél, kissé már petyhüdő feleségével és két rajongó követőjével, egy lánnyal és egy fiúval. Nappal a Trafalgar téren ülősztrájkolnak, estén-ként filozofálnak. (Méltóságteljesen, óráknak tetsző tíz perceken át.) Megjön

Korfu szigetéről a fiú szakállas papája, amolyan tüskés természetű remete, és fogadást köt a békeharcossal, hogy őt, az erőszakmentes pacifistát két napon belül kihozza a sodrából és ki fogja utasítani a házából. Felfogásban ez a remete éppen ellentéte a békeharcosnak. Nem hisz az ember megjavíthatóságában, a nyers, erőszakos önérvényesítés híve.

A két ellentétes szemlélet mérközésének izgalmát először az csökkenti, hogy a feltételek szerint a vesztes a győztes hitére tér. Két ilyen határozott meggyőződésű ember esetében ez a feltétel képtelen és megvalósíthatatlan, hiszen teljesítése egész lényük, önmaguk feladásával járna. Nem véletlenül mondtam, hogy mérközésről van szó. Hiányzik az az elszánt indulat, ami minden élethalálharc nélkülözhetetlen elindítója. Elég, ha az elmúlt évtized két olyan ki-emelkedő alkotására gondolunk, mint a *Nem félünk a farkastól* vagy a *Marat halála*.

A békeharcos és a remete konfrontációja elvont szellemi olimpiából később alantas vagdalkozássá fajul. A remete felborítja a békés otthon nyugalalmát. Mindenkit sérteget, mindenkét kihoz a sodrából. Kideríti, hogy a békeharcos évek óta nem él házaseletet a feleségével, de nem azért, mert az őt rajongva követő lányhoz vonzódik, hanem mert a remete fiába szerelmes. Fialat kora óta reménytelenül küzd homoszexuális ösztöne ellen.

A végkifejlet már-már a darab paródiája. A békeharcos megütötte a feleségét, mindenkivel összeveszett, bemocskolták múltját és jelenét, végül szívvrohamot kap és eszméletlenül fekszik a szobájában. De a fogadást megnyerte, mert a negyvennyolc óra leteltekor nem utasította ki házából a remetét.

Csak most érzi a néző igazán, hogy milyen mélységesen becsapták. Mintha az író és a rendező fél órával az előadás vége előtt otthagyták volna a színházat. Mi volt ez? Szellemi torna némi kellék-vérrel? Shafferral kapcsolatban világos a helyzet. A Black Comedy írója bebizonyította már magáról, hogy a színpadi hatások egyik legnagyobb élő angol mestere. Most meg akarta mutatni, hogy gondolatokban, indulatokban gazdag drámát is tud írni. Ez nem sikerült. Eddig rendben van. De mit akart mondani a darabban Peter Hall, annyi csodálatos Shakespeare-előadás rendezője, aki mellékesen irodalomtudós is. Az eleinte lassan vánszorgó, később mesterséges ve

szekedésekkel tüzdelt darabot olyan bizonytalanul rendezte, hogy szinte végig tanácstalanok voltunk. Persze a nem értelmezés is értelmezés. És mivel az agresszív remetét játszó Mark Askalon ördögi szuggesztivitással zúzta szét maga körül a vértelen humanizmust, az előadás végül akarva-akaratlanul az őszin-te, „becsületes” gonoszság és a nyers erőszak mellett tette le a garast.

Másfajta csalódás volt David Mercer darabja *a Haggerty után* (After Haggerty). Az író egy szalonkomédiából és egy marxista kiábrándulásának drámájából kevert koktéllal próbálja becsípíteni a nézőt.

Mercer, ez a nálunk ismeretlen, már nem is olyan fiatal munkásszarmazású drámaíró a dühös fiatalok második hullámával került színpadra Angliában. Ígéretes és tehetséges drámaírónak tekintették, aztán a hatvanas évek vége felé beskatulyázták valódi formáját ki nem futott szerzőnek. Ezt a személyes hangú darabját úgy látszik válasznak szánta a vele kapcsolatos véleményre.

Hőse, Bernard, színházi kritikus. A darab kezdete előtt lejátszódott ifjúsága idején meggyőződéses szocialista volt, aki a munkásosztály vélt politikai apátiája és a középosztály boldog konformizmusa idején a forradalmi mozgalomban látta élete értelmét. A darab kezdetén ennek már vége. Bernard kiábrándult. De nem élheti le életét békés céltalanságban, mert az író van annyira író, hogy tudja: ez színpadon nem téma. Hőse fejére borít hát egy csomó vígjátéki szituációt. Behoz egy értetlen yorkshire-i papát, egy kallódó New York-i kékharisnyát és hogy a jövősménés a színpadon teljes legyen, kifestetí a la-kását. A festők egyike - milyen „eredeti” ötlet Angliában - állandó mulatság tárgya, mert homoszexuális. Bernardnak fáj, hogy csalódott a munkásmozgalomban. Hogy mégis ne fájjon annyira, állandóan whiskyvel érzésteleníti el magát. Claire-rel, a kékharisnyával órák hosszat üldögél és felidézi neki csalódásait a szocializmusban. Micsoda véletlenek! Szegény Bernard mindig és mindenütt ott volt, ahol okot talált a kiábrándulásra. De minden olyan alkalmat elkerült, ahol a szocializmus sikereivel és életképességével találkozhatott volna.

Az emlékek között szerepel egy flashback technikával, vetítéssel kísért érzelmes magyarországi sajtóértekezlet, 1956-ból. (Sajnos, a magyar nő játszó Margo

Jenkinsről azonnal kiderült, hogy a papírról felolvasott szöveg volt az első magyar textus, mellyel életében találkozott. Amit elénekelt, annak a szövege magyar volt, de a dallama angol, így nem tudom mit mondott.) Egy másik sajtóértekeztet Prágában, 1968 augusztusában zajlott le.

Különös intermezzók voltak ezek. Nem akartak érvelni, világosan állást foglalni. Mercer nyilván csak érzelmek-re akart apellálni, elfeledkezve arról, hogy a világ egyetlen színházának néző-terén sem ül politikailag homogén közönség s ugyanaz a kép, hely és időpont mást és mást jelent mindenkinek.

A darab címe *Haggerty után*. Ki ez a Haggerty? Rejtélyes ember. Először csak annyit tudunk, hogy Bernard lakása valamikor az övé volt és a kékhárisnya Claire a felesége. Később kiderül, hogy egykor azonos nézeteket vallottak Bernarddal. A darab utolsó percében levél érkezik tőle. Tudatja, hogy elment Afrikába és ezentúl életét valamelyik fel-szabadítási mozgalomnak szenteli. Ő te-hát a másik út jelképe, a romantikus áforradalmiság megtestesülése, aki Guevara nyomán igyekszik megtalálni a cselekvés neki megfelelő módját.

És mi lesz Haggerty után? Folytatódik Bernard tragikomikus igyekezete, hogy valamivel lefoglalja és elfelejtse régi önmagát. Talán megnősül, talán el-utazik valahová, a befejezés leverő hangulatában neki is, nekünk is minden mindegy.

Megint egy masszív siker. *Méltatlan viselkedés a* címe (Conduct Unbecoming) Barry England jellem-vígjátékának, mely éppen a napokban jutott túl a háromszázadik előadáson. Ha most, látogatásom végéhez közeledvén a sikerekből és a műsor összetételéből elindulva az angol színház mai jellemvonalait próbálom megkeresni, akkor először az a szembetűnő, hogy 1970-ben mi minden *nem jellemző* a londoni színházi életre.

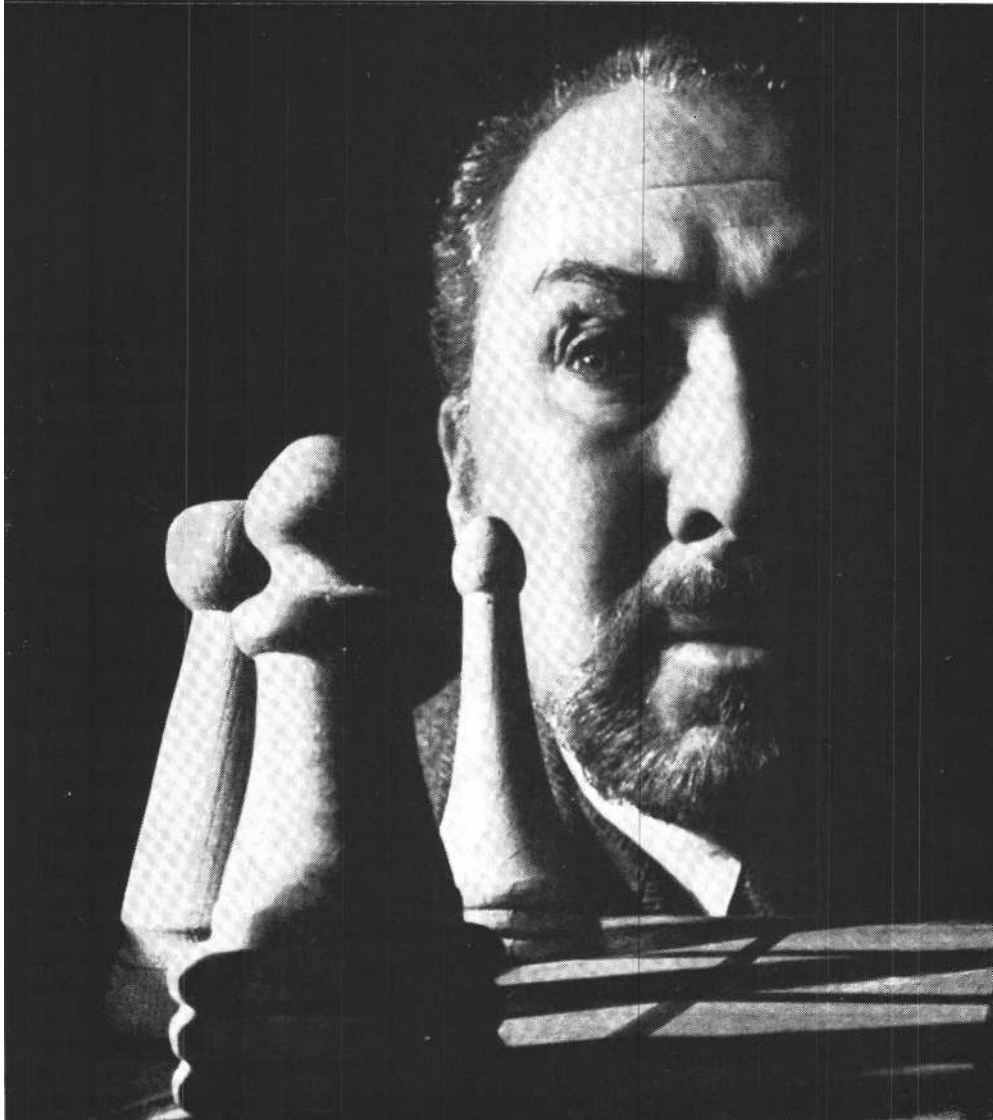
1. Alig találni avantgarde darabot a nagy színházakban.

2. Csökkent a formai kísérletek száma.

3. Ritka az olyan előadás, amely min denek fölött a rendezőgyéniség bélyegét hordja magán.

4. Viszont folyamatos és állandó az új, gazdag színészgyéniségek kibontakozása, befutása.

5. A színház - *úgy* látszik - megtalálta a közönség megtartásának elixírjét.

ANTHONY QUAYLE MINT ANDREW WYKE ANTHONY SHAFFER A MESTER DETEKTÍV CÍMŰ DARABJÁBAN (LONDON, SAINT MARTIN'S THEATRE)

Az előadások nagy többsége 80-90, sőt 100 százalékos házakkal megy.

6. Ez az elixír meglepően régi és egyszerű: a darabok hűséges tolmácsolására törekszenek, kerülnek az extravagáns megoldásokat, elmélyült realista színészi játékkal, a daraboknál jóval többet adva hoznak létre magasabb szintézist, sőt sokszor revelációkat is.

Mindez kibírhatatlanul közhelyszagú, megpróbálom *a Méltatlan viselkedés* példájával eloszlatni.

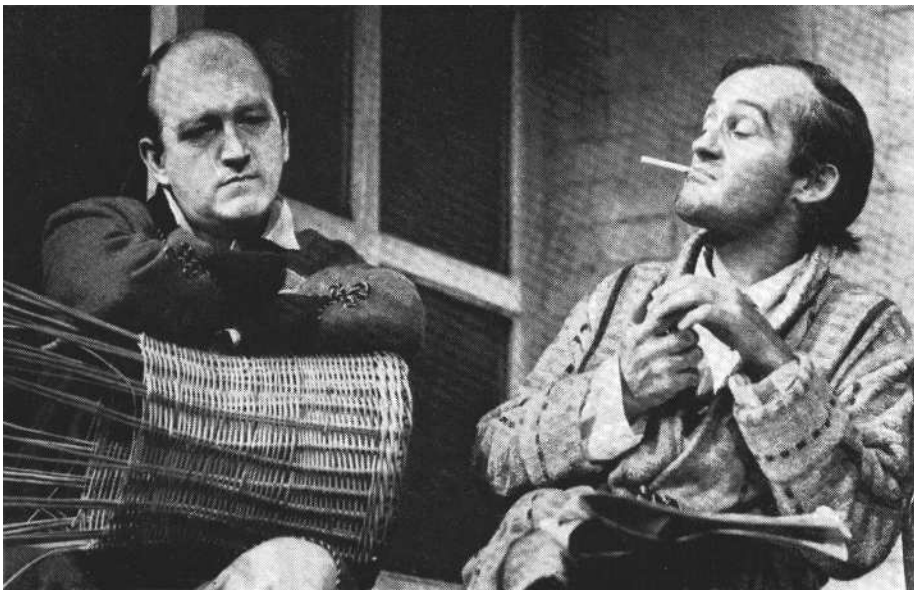
A darab egy múlt század végi indiai angol garnizonban játszódik. Az ezred tisztjeinek kedvenc hobbyja az, hogy egy kitömött, kerekeken húzott vaddisznó után szaladnak árkon-bokron át. Az köztük a legügyesebb, aki eközben kardjával a műállatot fenébe tudja döfni. Az egyik őrnagy olyan szenvedélyesen szeret szurkálni, hogy előbb egy indiai nőt szúr meg úgy, hogy kórházba kell szállítani, majd nem bír ellenállni a kísértésnek és egy halott bajtársa özvegyét is megszurkálja kicsit a sötétben. A tiszt becsületbíróság halálra ítéli és az őrnagy az ítéletet önmaga hajtja végre, föbe lövi magát.

Ebből az elképesztő történetből a

Queen's Theatre színpadán teljesen hiteles előadás kerekedik. Eleinte a nyers, könyörtelen militarista milió uralkodik. Annyira erős a fegyelem, olyan kötelező az önelfojtás, a formális viselkedés, hogy az ember azt hinné, poroszokat lát. De úgy látszik az angol világbirodalom gyarmati hadserege sem nélkülözhetette a vakfegyelmet. Aztán sorra, rendre előbújnak az angol tulajdonságok, és ettől az előadás mind szórakoztatóbbá, érdekesebbé válik. Egy fiatal tisztet, aki-ről korábban kiderült, hogy nehezen kezelhető, nem hajlandó a regula szerint viselkedni, megpróbálnak a szurkálási ügyben befektetni. A becsületbíróság egyórás feszült szópárbajában azonban fiatal bajtársa az angolok fair play érzékére hivatkozva meg tudja menteni. Nehezen, de végül győz az igazság, kiderül, hogy az őrnagy volt a tettes.

Hiába gyöngíti a befejezést, hogy mindenki nagyszerű férfinak bizonyul, még az őrnagy is hősként hal meg, az elő-adás maradandó emlékét ez nem befolyásolja.

Minden tiszt külön jellemtanulmány. Pedig nagyjából azonos felfogásúak. Egyenruhát viselnek és magatartásukat

PETER NICHOLS: A NEMZETI EGÉSZSÉGÜGY (LONDONI NEMZETI SZÍNHÁZ). ROBERT LANG ÉS CHARLES KAY

Mindez a leírás csupán szegényes ki sérltet annak meghatározására, miképpen áll össze az a halál képébe nevető férfias keménység, amely a darabot olyan felejthetlenné teszi.

A dráma sokrétegű, lehetetlen akár-csak megközelítő képet is adni róla. Egyebek közt érdekes, ahogyan a min denhonnan érkezett betegek politikai és életfelfogása is megütközik egymással. Azzal az angol színpadon ritka tüneménnyel állunk szemben, amikor különböző társadalmi osztályokhoz tartozó emberek kénytelenek tartósan egymás mellett élni, sőt egymással beszédbbe is elegendni.

Ez volt a legnagyobb londoni színházi elményem, bízom benne, hogy mielőbb láthatom itthon is.

Kis, könnyű bohósággal búcsúztam Londontól. John Mortimer *Gyere úgy, ahogy vagy* (Come As You Arc) című négy egyfelvonásosát az köti össze, hogy mindegyiknek a címe egy-egy londoni földalatti megállóhely neve és mind-egyiknek középkorú emberek a szereplői, akiknek az a fő problémájuk, hogy szerelmi életükben egyre kevésbé tudnak helytállni. Az egyik játékban például a férfiú már csak akkor férfiú, ha szere-tőjével együtt Erzsébet-kori jelmezekbe öltözhet. A másikban a férfi barátnöje lakásának mellékhelyiségében rosszul lesz, barátnöje azt hiszi, hogy meghalt. Nem akarja, hogy az országszerte is-mert politikust hiányos öltözetben az ő végében találják meg holtan, ezért felhívja a házmestert és a hullát a kukában akarja eltemetni a lakásáról. A halott persze feltámad és hogy a feydeaui kavardás teljes legyen még beállít egy rádióriporternő is. A közönség nevet, nevet, nevet, megállíthatatlanul.

A négy egyfelvonásost ugyanaz a négy színész és színésznő játssza végig, vidáman bújócskázza, figurából figurába.

Amit Londonban láttam, abból világosan kiderül, hogy mostanában is sok-féle irányzat érvényesül, sokszínűségben most sincs hiány. A hullámvölgy teória csak angol szemmel nézve látszik igaznak. Valóban kevesebb az új, eredeti drámaírói tehetség, de a meglevő készletből a színházak és főleg a színészek kitünően gazdálkodnak.

Van bizonyos eszképiamus, elfordulás a társadalmi kérdésektől. Különös módon a naturalizmus is nagyon divatozik. De ezekről a kérdésekről inkább a vidéki színházakról szóló beszámolómban írnék, legközelebb.

szigorúan a szolgálati szabályzat előírásaihoz igazítják. De a tizenkét tisztet alakító színész nem sajnálta a fáradtságot és elmélyült munkával teljes karaktert épített föl apró játékokból, szemvillanásokból, elfojtott gesztusokból, hirtelen fölcattanásokból.

Nem volt nehéz észrevenni, hogy a legagyafúrta angol öntöménézés tanúja vagyok. Ugyanakkor a legnagyobb tisztelettel gondolok a színészekre, akik maradéktalanul humanizáltak egy képtelen históriát.

Mintha csak kártyáztunk volna, az ideai színházi szezon nagy aduját látogatásom végén játszották ki partnereim. Peter Nichols: *The National Health-éről* van szó.* A cím lefordításával egy ideig zavarban voltam. Angliában 1948-ban vezették be az országos társadalombiztosítást. Azóta minden állampolgár jogosult ingyenes kórházi ellátásra. A társadalombiztosítás intézményének neve a darab angol címe is. De hát hogy hangzana magyarul egy színlapon az, hogy SZTK? Szerencsére az előadás végére kiderült, hogy a cím legalábbis kettős jelentésű. A kórteremben, ahol a darab játszódik, az angol társadalom sokféle képviselője küzd a félelemmel, fájdalommal, hal meg bátran, gyáván, elkeseredve vagy cinikusan. Maradjunk meg tehát az angol cím hűséges fordítása mellett és címezzük a darabot *A nemzeti egészségügynek*.

A cselekményt az író passzívumban ragozza. A tétlenségre, várakozásra kényszerített embereknek semmi beleszólásuk nincs életük alakulásába, egy börtönben vagy egy koncentrációs táborban is nagyobb szabadságot élveznének, ki-

sebb súly nehezedne rájuk, mert egészségesek volnának. Itt mindennek a szenvedő alanyai.

A kilenc embert a kórteremben jobban megismerjük mint sok ismerősünket. Nichols egy-egy elejtett szóval végtelen távlatot tud nyitni szereplői mögé. Be tudja hozni nemcsak múltjukat, de életfelfogásukat is. Sokszor érezzük, milyen keserves emberi tragédiák bujkálnak a közömbös beszélgetés mondatai közt.

A darabban nincs semmi szentimentalizmus. Az író érzi, hogy bizonyos jelenetek óhatatlanul torokszorítóak, ilyen-kor „kicsapja a biztosítékot”. Hirtelen otthagyja a realista cselekményszálát és gyors, elidegenítő jelenetekben az érzelmes kórházirodalom paródiáit adja. Ezek a paródiák sohasem a betegekkel kapcsolatosak. Az orvosok és az ápoló-nők szentimentális kalandjait hajtja túl odáig, hogy a nézőt érezen bugyborékol a kacagás.

Tartalmában és külsőségeiben is rendkívüli a darab. Látunk itt bolond öreg-asszonyt, aki Jézustól hoz üzenetet a betegeknek levelezőlapon; beteg orvost, aki álmából felriad, segíteni indul a többieknek, elfelejti, hogy jární sem tud, elvágódik és reggelre meghal; orvosnőt, aki 29 órája van szolgálatban és miközben egy betege szívhangjait hallgatja, elalszik a mellén; tolókoksin elpusztíthatatlan vidámsággal szaladgáló gyógyíthatatlan rákost, akinek az áttételek miatt egymás után vagdossák le a vég-tagjait; fiatal motoros huligánt, aki a darab elején balesetéből felgyógyulva az ápolónőt ágyra döntve búcsúzik a kórháztól, hogy néhány nap múlva hordágyon kerüljön vissza, olyan agy-sérüléssel, amelynek következtében élő-halott, idióta lesz. Látunk nyíltszíni katéterezést, nadrágba vizelet, operáció előtti szőrborotválást.

* Magyarul először J. C. Trewin cikkében olvashattunk róla a Nagyvilág júniusi számában. (A szerk.)

THÉÂTRE

REVUE MENSUELLE
DE L'ASSOCIATION HONGROISE
DE L'ART THÉÂTRAL

Directeur: IVÁN BOLDIZSÁR

Rédacteur-en-chef: MÁRIA CS. TÖRÖK

Résumé

Tamás Koltai: Faux héros et fanfarons

L'étude donne une analyse détaillée des tendances dramatiques hongroises surgies dans la saison théâtrale de 1969/70. Dans la saison qui vient de se terminer plus de quarante drames hongrois furent présentés. Un trait caractéristique commun à une partie de ces drames c'est que leurs héros éludent la lutte, ils n'assument pas leur mission. Ceux d'un autre groupe de drames entreprennent bien la lutte pour parvenir à leur but, mais, selon l'auteur de l'article, même dans ces cas il ne s'agit que d'actions dépourvues d'héroïsme, de fanfaronnades.

József Majoros: Arbuzov — et eux quatre

L'article analyse l'œuvre de l'auteur soviétique intitulée Promesse qui emporta un succès international ainsi que l'interprétation des quatre artistes du Théâtre Thalia.

István Takács: Unité du style, où est-elle?

Etude d'ensemble sur les pièces lyriques de la saison. L'auteur critique la diversité de la facture de jeu des acteurs qui, s'étant manifestée simultanément, influa défavorablement sur la plupart des représentations. Sur la scène hongroise, pour le moment encore, le style de l'opérette viennoise se mêle au nouveau ton du musical d'origine anglo-saxonne et à la tonalité spécifique des pièces lyriques hongroises d'origine populaire.

András Szeredás: Everything pour Albee

Deux drames de ce titre furent écrits dans la décennie passée. L'un en 1962 par l'écrivain anglais défunt Giles Cooper, l'autre par l'américain Edward Albee en 1967. Le Théâtre Katona József à Budapest joue la pièce américaine et l'auteur de l'article compare les deux œuvres.

Olga Siklós: D'un jeune Hamlet

Le jeune Hamlet du Théâtre Petöfi de Veszprém montre un adolescent qui est accablé de la vie des adultes avant même d'avoir pu s'intégrer dans ce monde.

Erika Szántó: La télévision sur la scène

Le drame de Károly Szakonyi intitulé Dérangement dans l'Emission fut une surprise agréable à la fin de la saison. L'œuvre examine l'influence qu'exerce le poste de

télévision devenu membre de famille sur la mentalité et le style de vie petit-bourgeois. La mise en scène de Zoltán Várkonyi exploite au maximum les possibilités de critique continues dans la pièce.

Mária Nemes: Une saison à Győr

Depuis quelque temps les théâtres en province cherchent à se donner un aspect particulier. L'un se spécialise exclusivement dans la présentation d'œuvres en prose, l'autre devient l'atelier des nouveaux drames hongrois, etc. Le Théâtre de Győr, doué de possibilités techniques bien défavorables, se cherche aussi un profil propre par des représentations de studio, par la recherche de nouveaux emplacements pour ses productions.

Entretien sur les théâtres studio

En mai et juin cette année à Békéscsaba, ville au Sud de la Hongrie, fut organisé le premier rencontre national des théâtres studios. Mátyás Giricz, metteur en scène en chef du Théâtre Csokonai de Debrecen et Péter Léner, metteur en scène du Studio Thalia de Budapest, participant à l'entrevue convoquée dans notre rédaction à ce sujet, nous ont relaté qu'ils estimaient cette forme appropriée au perfectionnement professionnel tout aussi bien qu'à la présentation des expériences dramatiques nouvelles.

Péter Molnár Gál: Un cri meurtri

Selon les témoignages de l'histoire du théâtre les troupes d'amateurs se prêtent à renouveler le théâtre professionnel et à apporter un frais courant sanguin dans la vie théâtrale d'un pays.

Róbert Dérényi: Où en est le théâtre universitaire hongrois?

Il y a dix ans, seul l'ensemble Universitas de l'Université Eötvös de Budapest avait un certain renom. Récemment, un lot de groupes universitaires serrent les files à l'avant-garde. L'auteur en mentionne la troupe Skéné de l'Université Technique qui se fait remarquer par son art dramatique d'expérimentation.

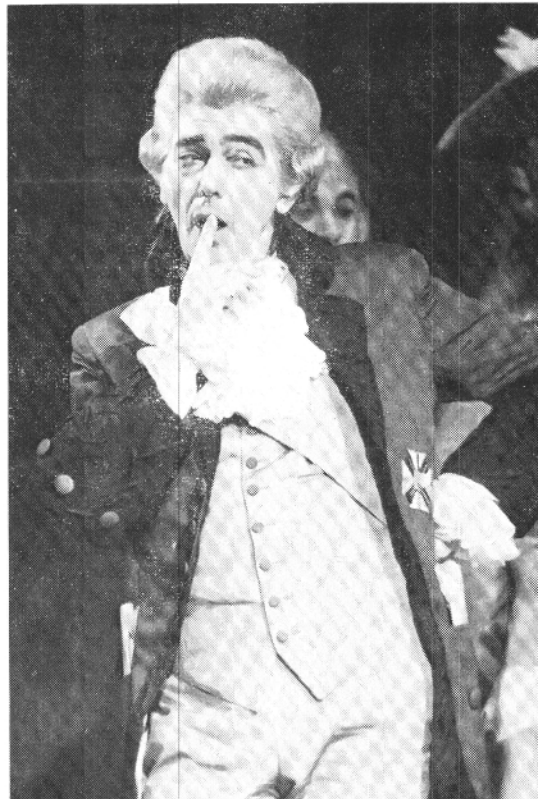
Tamás Mészáros: « L'autre » théâtre

Le mouvement du théâtre d'amateurs ne semble toujours pas avoir acquis droit de cité en Hongrie. Pourtant, des milliers de groupes déploient leur activité dans le pays et seul dans la capitale leur nombre est évalué à plusieurs centaines. Souvent ces groupes travaillent isolés, indépendamment les uns des autres. Il serait nécessaire de centraliser les forces matérielles et personnelles de ce mouvement.

Mihály Izes: L'art dramatique populaire

L'auteur de l'article énumère les formes de l'art dramatique d'amateurs, depuis les traditions des jeux populaires jusqu'à l'art dramatique universitaire de nos jours. Il affirme qu'on a besoin de cette forme éphémère de l'art dramatique et de ses amateurs „pour lesquels le théâtre n'est pas un emploi et une passion, mais uniquement une passion.”

SCRIBE—MÉSZOLY—TÉNYES; SAKK-MATT (MADÁCH SZÍNHÁZ), GÁBOR MIKLÓS (BOLINGBROKI)

Anna Földes: La troisième première

Causerie avec l'auteur dramatique Károly Szakonyi, dont la pièce intitulée Dérangement dans l'Emission fut présentée par le Théâtre de Pest au printemps 1970.

Géza Hegedüs: Quelques phrases sur l'aliénation

Pensées sur l'aliénation de Brecht et sur les malentendus à ce propos.

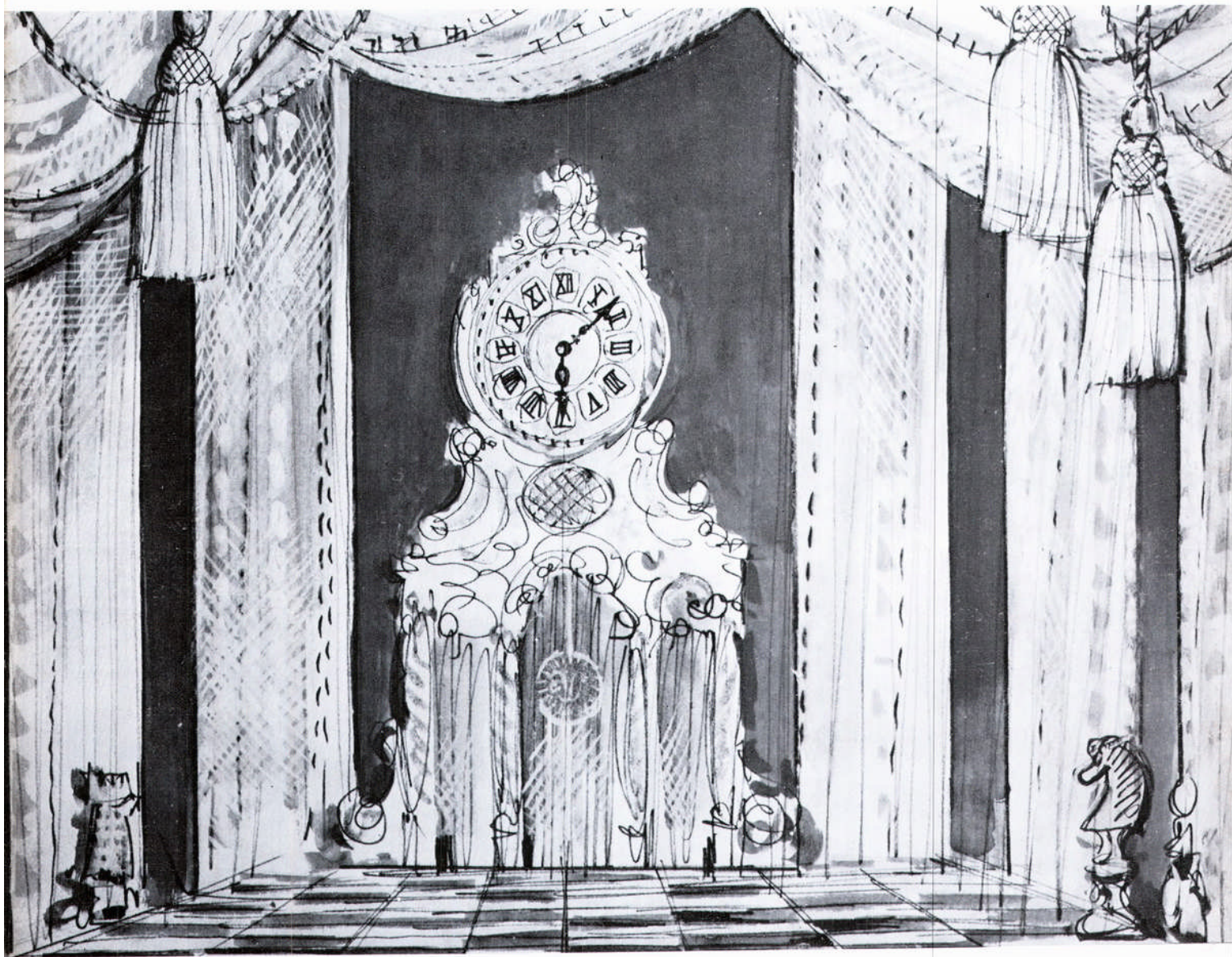
F. A.: La critique théâtrale à l'ordre du jour

C'est à Novi Sad, en Yougoslavie, qu'on vient d'organiser la réunion de l'Association Internationale des Critiques d'Art Dramatique, organisme frère de l'Institut International du Théâtre. L'article donne un compte-rendu des débats et des rencontres professionnels de cette réunion.

Sándor Köröspataki Kiss: Expériences dans le creux des vagues

La suite de la revue des événements théâtraux de Londres que nous avons publiée dans notre numéro d'août relate cette fois des théâtres expérimentaux jouant vers midi, de la présentation de la pièce de Peter Nichols « The National Health » au Théâtre Old Vic, des comédies jouées au printemps au West End, ainsi que de quelques drames touchant à des thèmes politiques (Come As You Are, Conduct Unbecoming, The Battle of Shrivings, After Haggerty).

Ára: 12,— Ft

KÖPECZI BÓCZ ISTVÁN DÍSZLETRAJZA A MADÁCH SZÍNHÁZ SAKK-MATT ELŐADÁSÁHOZ